

FIȘA DISCIPLINEI
anul universitar 2024 – 2025

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Masterat
1.6. Programul de studii	Pastorație și Viață Liturgică

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Teologie și imnografie în Liturghiile bizantine			2.2. Cod disciplină	OMR1007		
2.3. Titularul activității de curs	Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu						
2.4. Titularul activității de seminar	Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu						
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	2	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	C	2.8. Regimul disciplinei	DA

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					36
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					59
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					35
• Tutoriat					10
• Examinări					4
• Alte activități (exersări practice)					0
Total ore activități individuale					144

3.7 Total ore studiu individual	144
3.8 Total ore din planul de învățământ	56
3.9 Total ore pe semestru	200
3.10 Numărul de credite	7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoștințe de educație muzicală
4.2. de competențe	Atenție auditivă, calități vocale

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<i>Sală de curs, dotată cu pian și aparatură video.</i>
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	<i>Sală dotată cu tablă, ecran de proiecție, videoproiector, laptop, sistem audio, pianină.</i>

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>C.1. Argumentarea specificului și a importanței cultului ortodox și a imnografiei în corelație cu muzica bisericească.</p> <p>C.1.1. Identificarea elementelor caracteristice imnografiei muzicii bizantine. C.1.2. Descrierea condițiilor pentru săvârșirea Sfintei Liturghii. C.1.3. Susținerea importanței cunoașterii rânduiei Sfintei Liturghii în vederea săvârșirii corecte a acestora. C.1.4. Identificarea inovațiilor liturgice în rânduiala Liturghiei.</p> <p>C.2. Explicarea principalelor învățături de credință în diferite contexte de analiză imnografică.</p> <p>C.2.1. Demonstrarea necesității Sfintei Liturghii pentru viața spirituală a omului. C.2.2. Analizarea rânduiei tipiconale a Sfintei Liturghii și a modalităților de realizare a acesteia. C.2.3. Evidențierea necesității săvârșirii corecte a Sfintei Liturghii. C.2.4. Formularea de argumente pentru combaterea inovațiilor legate de slujbele Sfânta Liturghii. C.2.5. Exersarea interpretării cântărilor bisericești, la unison, din Sfânta Liturghie.</p>
Competențe transversale	<p>CT. 1. Aplicarea principiilor și a normelor de deontologie profesională, fundamentate pe opțiuni valorice explicite, specifice specialistului în științele educației.</p> <p>CT.2. Cooperarea eficientă în echipe de lucru profesionale, interdisciplinare, specifice desfășurării proiectelor și programelor din domeniul științelor educației.</p> <p>CT.3. Utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare pe tot parcursul vieții, în vedere formării și dezvoltării profesionale continue.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	La finalul cursului studenții vor cunoaște principalele elemente de imnografie bizantină prezente în Sfânta Liturghie.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none">- Cunoștințele dobândite vor permite înțelegerea altor cursuri din domeniile liturgică, istoria Bisericii Ortodoxe Române.- Compararea unor elemente de limbaj muzical în diferite contexte istorice.- Corelarea cunoștințelor teoretice cu noțiunile practice.- Dezvoltarea interesului pentru aprofundarea cunoștințelor legate de istoria muzicii bisericești în vederea permanentei asimilării unui repertoriu autohton.

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Nr ore
Introducere în problematica cursului. Imnografia bizantină și muzica bisericească.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Argumentarea locului central al Sfintei Liturghii în cultul ortodox.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Sfânta Liturghie, generalități: definiție, scop, instituire. Istoricul Sfintei Liturghii. Rânduiele tipiconale cu privire la Sfânta Liturghie. Sintetizarea elementelor caracteristice Liturghiilor ortodoxe.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Proscomidia: elementele imnografice prezente în rânduială.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Liturghia catehumenilor: Binecuvântarea Mare; Antifoanele; Intrarea Mică; Lecturile biblice; Omilia; Ectenia întreită; Ectenia pentru cei adormiți; Ectenia catehumenilor. Analiza teologică a rugăciunilor și a formelor imnografice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	4 ore
Liturghia credincioșilor: Rugăciunile pentru credincioși; Intrarea Mare; Sărutarea păcii și Crezul; Anaforaua liturgică; Împărtășirea; Rugăciunea amvonului și otpustul. Analiza teologică a rugăciunilor și a formelor imnografice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	4 ore
Teologia anaforalelor bizantine ale Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur și Sfântului Vasile cel Mare.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Raportul dintre text și melodie, după Sfinții Părinți.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Muzica imnurilor în fața spiritului Bisericii: Valoarea muzicii bisericești în raport cu melodiile muzicii culte.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Misiunea bisericii prin intermediul muzicii Bisericești	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Concluzii	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
8.2. Seminar		
Introducere în problematica cursului. Imnografia bizantină și muzica bisericească. Definiția principalelor forme imnografice: Tropar, Condac, Canon,	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore
Argumentarea locului central al Sfintei Liturghii în cultul ortodox. Liturghiile bizantine și evoluția lor, în contextul dezvoltării cultului ortodox.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimare.	2 ore

Sfânta Liturghie, generalități: definiție, scop, instituire. Istoricul Sfintei Liturghii. Rânduieți tipiconale cu privire la Sfânta Liturghie. Sintetizarea elementelor caracteristice Liturghiilor ortodoxe.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Proscomidia: elementele imnografice prezente în rânduială. Rânduiala practică și memorarea citatelor scripturistice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Liturghia catehumenilor: Binecuvântarea Mare; Antifoanele; Intrarea Mică; Lecturile biblice; Omilia; Ectenia întreită; Ectenia pentru cei adormiți; Ectenia catehumenilor. Analiza teologică a rugăciunilor și a formelor imnografice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	4 ore
Liturghia credincioșilor: Rugăciunile pentru credincioși; Intrarea Mare; Sărutarea păcii și Crezul; Anafora liturgică; Împărtășirea; Rugăciunea amvonului și otpustul. Analiza teologică a rugăciunilor și a formelor imnografice.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	4 ore
Teologia anaforalelor bizantine ale Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur și Sfântului Vasile cel Mare. Analiza teologică a anaforalelor bizantine.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Raportul dintre text și melodie, după Sfinții Părinți. Imnografia bizantină și muzica bisericească în teologie părinților bisericii: Sf. Efrema Sirul, Sf. Grigorie Teologul, Sf. Ioan Damaschin, Sf. Teodor Studitul.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Muzica imnurilor în fața spiritului Bisericii: Valoarea muzicii bisericești în raport cu melodiile muzicii culte. Influența muzicii culte în noile creații muzicale bisericești.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Misiunea bisericii prin intermediul muzicii și a imnurilor liturgice. Contexte culturale și sociale de misiune ortodoxă într-o lume desacralizată.	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore
Concluzii	Prelegere, Videoproiector, Sistem audio, Pianină, Materiale didactice imprimate.	2 ore

9. Bibliografie generală

- Barbu-Bucur, Sebastian, *Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României în secolul XVIII și începutul secolului XIX și aportul original al culturii autohtone*. Teză de doctorat, cu o prefață de prof. univ. dr. Sigismund Toduță și o postfață de prof. univ. dr. Romeo Ghircoiașu, Editura Muzicală, București, 1990, 250 p.
- Braniște, Ene, *Liturgica generală* [cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină], ed. a II- a, revizuită și completată, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
- Braniște, Ene, *Liturgica specială*, ed. A II- a, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.
- Carte de Cântări Bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975.
- Cântările Sfintei Liturghii, Colinde și alte Cântări Bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
- Chircev, Elena, *Muzica românească de tradiție bizantină între neume și portativ, ediție revizuită*, vol. 2: Repertoriul liturgic românesc notat pe portativ în colecțiile de cântări bisericești din Transilvania și Banat, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2013.
- Ciobanu, Gheorghe, *Studii de etnomuzicologie și bizantinologie*, vol. I-II, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1974, 1979.
- Conomos, D.E., *Byzantine Hymnography and Byzantine Chant*, Brookline, MA, 1984.
- Cunțanu, Dimitrie, *Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri ale Sfintei Biserici Ortodoxe Române*, culese și aranjate de Dimitrie Cunțanu, fost profesor la Seminarul Andreian din Sibiu, Ediția a III-a din autorizația bisericii îngrijită de Timotei Popovici, preot, profesor de muzică la Școala normală Andrei Șaguna și dir[ijorul] Corului Mitropoliei, Institutul de Arte grafice Krafft & Drotleff S. A., Sibiu, 1932.
- Dicționar de termeni muzicali*, (volum Colectiv), Editura Științifică și enciclopedică, București, 1984.
- Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, preot prof. dr Ene Braniște, prof. Ecaterina Braniște, Editura Diecezană Caransebeș, 2001.
- Grăjdian, Vasile pr. prof., *Cântarea ca teologie (Studii și articole de teologie a cântării liturgice)*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 1998.
- Ionescu, Gheorghe C., *Lexicon al celor care, de-a lungul veacurilor, s-au ocupat cu muzica bizantină în România - Compozitori, teoreticieni, muzicologi, dascăli de psaltichie, copisti, interpreți*, prefață de Titus Moisesescu, Editura Diogene, București, 1994.
- Lungu, Nicolae Profesor, Preot Prof. Gr. Costea, Profesor I. Croitoru, *Gramatica muzicii bisericești „psaltice”*, studiu comparativ cu notația liniară, București, 1997.
- Lungu, Nicolae, *Manual de muzică liniară*. Corectat, completat și îngrijit de Pr. Prof. Nicu Moldoveanu, Pr. Prof. Constantin Drăgușin și Pr. Lect. Victor Frangulea, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București,
- Mateos, Juan S.J., *Celebrarea Cuvântului în Liturgia Bizantină – studiu istoric*. Prefață de pr. prof. dr. Robert F. Taft, S.J., traducere Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2007.
- Moisil, Costin, *Geniu românesc vs. Tradiție bizantină. Imaginea cântării bisericești în muzicologia românească*, Editura Muzicală, București, 2016.
- Moldoveanu, Nicu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Editura Basilica, București, 2010.
- Pitra, J. B., *L'hymnographie de l'Église grecque*, Imprimeria dela Civiltà Cattolica, Rome, 1867.
- Ploșteanu, Nifon N., *Carte de Muzică Bisericească pe Psaltichie și pe note liniare, pentru trei voci*, București, 1902.
- Popescu, Ștefanache, *Colecțiune de cântări bisericești*, Tipografia Nifon Mitropolitul, București, 1860.
- Popescu-Pasărea Ion, *Liturghierul de strană*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1925.
- Sfântul Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii liturghii*, traducere din limba greacă de pr. prof. dr. Ene Braniște, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1997.
- Vasile Stanciu, *Anastasimatarul sau Cântările vecerniei de Sâmbătă seara și ale utreniei de Duminică dimineața*, compuse și fixate pe notație liniară după melodiile celor opt glasuri bisericești, notate de preotul Dimitrie Cunțanu, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2016.
- Vasile Stanciu, *Cântările Sfintei Liturghii pentru cor mixt*, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997.
- Vasile Stanciu, *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări liturgice*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.
- Vasile Stanciu, *Cântați Domnului tot pământul cântări bisericești, privesne, colinde, folosite la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Maicii Domnului*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017.
- Vasile Stanciu, *Muzica bisericească ortodoxă din Transilvania*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca, 1996.
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, vol.3, London, Washington D.C., Hong Kong, 1980, art. Byzantine Music Volume, Nashville, 1987.
- The Oxford Dictionary of Byzantium*, Vol. 2, New York-Oxford, 1991.
- Vintilescu, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1972.
- Wellesz, Egon, *A history of Byzantine Music and Hymnography*, Oxford at the Clarendon Press, 1998.

10 .Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Cursul este o formă teoretico-practică de dobândire a competențelor muzicale menite să corespundă activităților profesionale din sfera sistemului vocațional muzical.

Conținutul unităților de învățare este conceput în urma consultării principalului angajator al absolvenților astfel încât competențele dobândite să corespundă activității profesionale.

În ce privește așteptările reprezentanților comunității epistemice, studenții care parcurg cursul sunt potențiali parteneri de dialog cu studenții din sistemul vocațional muzical.

11. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Evaluare finală</i>	<i>Evaluare frontală/orală pe baza unui subiect extras de student</i>	70%
		-	-
10.5 Seminar/laborator	<i>Verificare pe parcurs</i>	<i>Evaluarea activității muzicale practice în cadrul serviciilor liturgice</i>	10%
	<i>- Activitate la seminar</i>	<i>Evaluarea exercițiilor de interpretare pe parcursul semestrului.</i>	20%
10.6 Standard minim de performanță: Identificarea elementelor imnografice și a celor de limbaj muzical prezente în Sfânta Liturghie. Cunoașterea rânduielii Sfintei Liturghii.			

Data completării

14.05.2024

Semnătura titularului de curs

P. Dorote Stăneș

Semnătura titularului de seminar

P. Dorote Stăneș

Data avizării în catedră

Semnătura director de departament

P. Anghel